

toont werk

Opdrachtgever
politie Kennemerland

Opdracht
boekje Apollo

Onderwerp
onderzoek en opsporing rond
voorschotfraude

Werkwijze
redigeren van aangeleverd materiaal in
één stijl en het schrijven van zeven teksten
op basis van interviews

Fragment
'Het project Apollo'

De politie Kennemerland was betrokken bij een onderzoek van een aantal bovenregionale rekercheteams naar voorschotfraude. De resultaten van onderzoek en opsporing wilde ze op een toegankelijke manier vastleggen. TBAR verzorgde de redactie van aangeleverde kopij en schreef zeven artikelen naar aanleiding van interviews met betrokken partijen.

tbar | tekst + journalistiek
www.tbar.nl

Gefeliciteerd

'Congratulations! U bent de gelukkige winnaar van één miljoen dollar in onze loterij'. 'Dear Sir, er ligt een grote erfenis op u te wachten. Het is belangrijk dat u snel reageert!'

De meeste mensen die dergelijke e-mails ontvangen zullen ze onmiddellijk deleten. Toch zijn er altijd mensen die wél reageren. Sommigen van hen komen terecht in een ingenieus web van West-Afrikaanse fraudeurs. Gebruikmakend van officiële logo's, volledig opgetuigde kantoren en welbespraakte tussenpersonen lukt het deze meesters in het misleiden om slachtoffers te maken. Met alle, soms zeer ingrijpende, gevolgen van dien.

Antropoloog Leon Bouts

"Het is diefstal van de ziel"

Je verplaatsen in een ander om te ontdekken wat deze ervaart. Dat is de essentie van het werk van een antropoloog. Geen wonder dat de vraag 'wat beweegt deze slachtoffers' op het lijf geschreven is van cultureel antropoloog Leon Bouts. Toen hij vorig jaar bij het Openbaar Ministerie werkzaam was, lag de 419-fraude als eerste op zijn bureau.

Wat doet een cultureel antropoloog bij het OM?

"Bij de afdeling Onderzoek & Expertise was behoefte aan een andersdenkend persoon die buiten de bestaande kaders onderzoek kon doen. Juristen kijken vooral naar wetten en regels, als antropoloog vertegenwoordigde ik de menselijke component. In het dossier van de West-Afrikaanse oplichters is die component sterk aanwezig. De vraag van de officier van justitie om met een verklaring te komen leidde tot een fascinerend onderzoek."

U heeft een verklaring gezocht in het gebruik van Soul-taal, hoe bent u daartoe gekomen?

"Ik ben veel gaan lezen en heb gesprekken gevoerd met rechercheurs en mensen van de dNRI. Het Soul-element viel mij meteen op. In de Afrikaanse cultuur is het gevoel veel sterker in de cultuur geworteld dan in de onze, Afrikanen communiceren vaak in Soul-taal. De slachtoffers, vaak hoog opgeleide artsen of advocaten in westerse landen, zijn die taal niet gewend en voelen zich erdoor aangesproken."

Wat is dat dan voor taal?

"Al in de eerste brief beginnen de oplichters over vertrouwen. 'We hebben uw naam uit betrouwbare bron'. Ook in latere correspondentie staan zinnen als 'Ik heb het gevoel dat ik op u kan vertrouwen' en 'Ik weet dat u mijn vertrouwen niet beschaamt'. Bij een ontmoeting gaat het erom een sfeer van vertrouwen te creëren, een gevoelsband."

Is het niet gewoon hebzucht en naïviteit van de slachtoffers?

"Hebzucht is niet het mechanisme. Ik heb wel een ander element ontdekt: gebrekkige kennis van en gevoel voor infrastructuur. Onlangs werd een vriend van mij, die de verhalen over 419-fraude kende, opgelicht toen hij via Marktplaats een laptop kocht van een Roemeen. Bij het horen van het woord 'money transfer' ging bij hem geen alarmbel rinkelen."

U verbindt het Soul-ervaren ook met het shamanisme, kunt u dat uitleggen?

"Doordat slachtoffers zich open stellen kunnen daders macht uitoefenen over het slachtoffer. Ze weten de slachtoffers te bespelen en beheersen hun gevoel. In het shamanisme wordt dat soul theft genoemd, diefstal van de ziel. Voor een deel gebeurt dat onbewust. De manier waarop mensen slachtoffer worden van voorschotfraude lijkt op deze soul theft. Er vindt eerst diefstal plaats in soul en daarna volgt de materiële diefstal."

Dit is een van de interviews uit het boekje Apollo. Meer lezen? Vraag de volledige tekst aan bij TBAR.